

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 42 (1875)

П'ятниця, 16 жовтня 2015 р.

Видавється з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

«КОЛИ НАС ОТОЧИЛИ, Я НАМАЦАВ ГРАНАТУ І ЧОМУСЬ ЗГАДАВ КОЗАКІВ ПІД БЕРЕСТЕЧКОМ...»

ЯК ПИСАНКАР З ПРИКАРПАТТЯ ВОЮВАВ НА ДОНБАСІ

Зустріч із мешканцем Коломиї Олегом Кірашуком обіцяла бути цікавою. Адже давно мріяв дослідити тему — як поводяться творчі люди в зоні АТО. Як вони переносять тягар служби? Чергування на блокпостах, приготування їжі у польових умовах... Як пересиджують обстріли у бліндажах... Так, як усі, чи трохи інакше? Зрештою, як поводиться у біляжному бою? А Олег же не журналіст і не письменник, до війни він займається «сусіжною» справою — писанкарством, тому спілкуватися з ним мені було вдвічі цікавіше.

14 ЖОВТНЯ УКРАЇНА ВПЕРШЕ
СВЯТКУВАЛА ДЕНЬ ЗАХИСНИКА ВІТЧИЗНИ,
ЯКИЙ УКАЗОМ ПРЕЗИДЕНТА
ОГОЛОШЕНИЙ ОФІЦІЙНИМ ВИХІДНИМ

«Україна більше ніколи не відзначатиме це свято за військово-історичним календарем сусідньої країни, — зазначив Президент України Петро Порошенко. — Ми шануватимемо захисників своєї Батьківщини, а не чужої!». Крім того, 14 жовтня в Україні відзначається свято Покрови Пресвятої Богородиці, а також День українського козацтва. З давніх-давен Богородиця є покровителькою українського козацтва й усіх українських збройних формувань. До того ж на Покрову в Україні відбувалася Велика рада, на якій обирали гетьмана і визначали, як козацтву жити далі. Образ козака як українського лицаря і захисника рідної землі близь-

кий кожному українцю. Козак в уявленні українця — це звитязький воїн, захисник Вітчизни, оборонець прав, віри, звичаїв та гідності кожного, хто живе під небом України. Про козацьку звитязьту і любов до Батьківщини співається в гімні України, їх можна побачити на парадах сучасного українського війська, зображення козаків є на українських грошах та поштових марках. Саме тому на цій даті відзначення наполягали представники української громадськості. Ідею підтримав Український інститут національної пам'яті. Гасло цьогорічного святкування Дня захисника України — «Сила нескорених».

(«Укрінформ»)

«НА НАШОМУ БОЦІ ПОЗИТИВУ ЗНАЧНО БІЛЬШЕ...»

Розмову почали з такої теми: в Інтернеті є дуже багато фотознімків наших бійців у зоні АТО. Нерідко вони сфотографовані з котиками, кроликами... Було навіть фото з черепахою. Найчастіше, звичайно, фотографуються із бездомними собаками, яких залишили на обійстях господарі й яких у зоні АТО дуже багато. Потім я пригадав, як група вояків УПА наприкінці сороках років жила в криївці разом з... ведмедем. Тоді енкаведисти під час облави вбили ведмедя, а вже надвечір повстанці принесли до свого сковку маленьке беззахисне ведмежа. Згодом воно виросло, і коли партизани змінювали місце розташування, то переносили з собою і дорослого клишоного, який впав у зимову сплячку. А нещодавно мене до сліз схвилювало фото із зони АТО: політа грядка цибулі, висадженої прямо на... бруствері окопу. Хіба ці факти не свідчать про дивовижну миролюбість українців, любов до життя і до всього живого? Не міг не зацікавитися дуже важливою для роблення висновків обставиною: а може, на війні люди поводяться приблизно однаково, і сепари є настільки ж сентиментальними? Здебільшого наші бійці заперечували таку точку зору. Описали навіть випадок, коли терористи облили соляркою бездомного пса і підпалили його. Розрахунок був таким, що, тікаючи від них, пес пробіг по мінному полю і зробить «прохід» для розвідгрупи.

(Продовження на 8-й стор.)

«МИ ВОЮЄМО ЗА ПРАВДУ, ТОМУ СИЛА НАШОЇ ЗБРОЇ ЗРОСТАЄ В БАГАТО РАЗІВ»

У День захисника Вітчизни на Михайлівській площі у Києві відкрилась виставка військової техніки, зразків озброєння та військового спорядження «Сила Нескорених», на якій виступив з промовою Президент України Петро Порошенко. Пропонуємо текст його виступу.

Шановні, дорогі захисники Вітчизни! Дорогі українці! Представники дипломатичного корпусу! Ми повертаємо давню українську традицію вшанування воїнів-захисників у свято Покрови Пресвятої Богородиці. Недарма це відбулося, коли знову, немов у давні козацькі часи, Україна стала захисним муром на схід-

ному кордоні Європи.

Ми заплатили велику ціну за те, що зупинили одну з найбільших армій у світі. Тисячі загиблих, більше мільйона біженців. Зруйновані та пограбовані окупантами міста та села.

Така ціна за наші попередні помилки. За те, що ми забули, що мир та спокій не даються просто так. Їх треба боронити.

(Закінчення на 3-й стор.)

Минулого разу ми розмірковували про перспективи Криму. Комусь ті міркування могли видатись ворожими на кавовій гущі, адже з об'єктивних причин, а саме, через окупацію і подальшу анексію, не можемо наразі втілювати ті плани в життя. Для реалізації їх мусимо спершу повернути Крим. Саме тому я й пропоную сьогодні ще трохи поворожити на тій кавовій гущі в напрямку означення шляхів повернення Криму під суверенітет України, в її правове поле.

Найперше, що потребувалимо задля цього, — це зміні існуючої на сьогодні в Україні влади. Умова ця є конче необхідною, без виконання якої про жодне повернення не може бути й мови. Лише повністю втративши розум, можна сподіватися, що наш Крим поверне влада, яка перед тим бездарно здала його, по-зрадницьки віддавши на поталу агресору всіх його мешканців без розбору, і в подальшому протягом двадцяти місяців не зробила жодного реального кроку в напрямку його повернення, натомість уставилась колаборацією з окупантівним режимом, створивши сумновісну ВЕЗ «Крим» (не скажемо її досі!), перетвориши кримчан на нерезидентів у власній країні. Ще одним, куди вагомішим аргументом для зміни влади, є її тотальна корупмованість, спорідненість зі злочинною владою попередників, що є непереборною перешкодою до запровадження реформ, найперше, економічних та правових. Змінити владу можна і необхідно правовим шляхом, ініціювавши дострокові вибори неефективного парламенту, а в перспективі й — президента, через своїх представників у парламенті, яким довіряємо, або ж у разі недостатності депутатських голосів для того — шляхом ініціювання всеукраїнського референдуму за зміну влади. Відкидаючи заперечення на кшталт того, що зміна влади в цей непростий час дасть шанс для реваншу вчоращним злодіям, які вже цими днями, прикриваючись патріотичними гаслами, готуються проліти до влади місцевого рівня, назначуючи, що нам треба взагалі відійти від схеми виборів, нав'язаної нашими хитромудрими наперсточниками, за допомогою якої до влади завжди й безумовно приходять не представники народу, а ставлені олігархічних кланів. Задля того варто лише, не продаючи своїх голосів, проголосувати не за пустопорож-

ніх демагогів, які протягом десятиліть довели свою нікчемність у всьому, окрім безсовісної експлуатації наших сподівань і надій, не за ставленіків товстосумів, у надії, що вони вже накрили досьє, то дадуть пожити й нам, на хоробрих комбатів, місце яким, з усією пошаною до них, безперечно, у війську, в Міністерстві оборони, серед стратегів Генштабу, і не за скромних козаків-гаврилюків, які в силу своєї освіти ніяк не можуть бути ефективними парламентарями, а за людей, про патріотичність, фаховість і, найперше, про порядність яких знаємо напевне.

Чи є такі? Чи знаємо їх? Безперечно. Проблема лише в тому, що існуючої схеми

корокою, з прив'язкою до конкретних строків, стратегії повернення та реінтеграції півострова. Більш того, це міністерство мало б сконцентрувати й координувати всі зусилля Української держави, спрямовані на повернення Криму під юрисдикцію України, а отже, воно має бути наділене якнайширишими повноваженнями. Це міністерство мусить мати прямі горизонтальні зв'язки з усіма міністерствами, найперше, з Міністерством закордонних справ, юстиції, освіти, оборони, внутрішніх справ, з СБУ, а також повну і нівідкладну підтримку уряду, всієї держави в відліенні своєї стратегії. Стратегія повернення Криму (СПК), втілювана Міністерством Кри-

ловівним результатом такого співробітництва буде використання повною мірою всіх можливостей світового співтовариства, урядів і держав, включно зі зверненням до міжнародних судів, задля створення нестертних умов для держави-агресора, примушуючи її до відновлення status quo.

Новосформований уряд, тим часом, має в поті чола працювати над реанімацією колапсуєю економіки Краю, над її відродженням. Найперше, це означає створення найсприятливіших умов для ведення бізнесу в Україні. Вже одне це дозволить вивести з тіні, повернути з офшорів власний капітал, зачучити широкі іноземні інвестиції. Замість пря-

чан на ласку загарбників. Не думаю, що кримськотатарський уряд, кримськотатарська армія, які вони існували на той момент, поводились би так само безвольно. Але ж тоді у кримських татар може виникнути цілком природне запитання: а чи варто й надалі довіряти державі, що так ганебно віддала в руки ворога народ, який довірив її? На щастя, мудрі кримські добре відрізняють зрадливих нікчем, яких і досі звemo українською владою, від українського народу.

Historia est magistra vitae — історія є навчалькою життя, казали латиняні. Чи вчить вона нас, панове? Сподіваюся, після такого тяжкого уроку, який вона нам надала, мало хто має сумніви в настійній необхідності сильного сучасного війська — армії, військового флоту, авіації, ракетних військ, військово-космічних сил, сил швидкого реагування — адже одним лише існуванням своїм воно стимує від нерозумливих дій будь-якого агресора.

Підsumовуючи, але не ставлячи крапки, бо ж стратегія повернення Криму, насправді, жодним чином не може розміститися в невеличкому дописі, ще раз наголошує, що найважливішим у тій стратегії є переформування сьогоднішньої нездарної, злодійківської влади, точніше, заміна її на владу європейського зразка, на владу, яка не буде чинити перешкод перетворенню України на правову державу, більшого — докладе всіх зусиль для того. А ще ця влада створить умови для швидкого економічного зростання, реформу військо, зробивши його сучасним, потужним, високоекспективним, на базі як власних передових технологій, так і з зачлененням найкращого світового досвіду. З перших же днів своєї діяльності нова влада створить Міністерство Криму, яке всю свою діяльність спрямус на якнайшвидше повернення анексованого півострова.

Насамкінець хотів би висловити тверду впевненість в тому, що ширі зусилля ніколи не бувають марнimi, що нова влада, яка вперше працюватиме на інтересах народу, таки з'явиться найближчим часом, що в складі нового уряду буде створено дієве Міністерство Криму і «Кримська світлиця», безпідзарядко, буде складовою його інформаційного поля, що все те приведе, зрештою, до пропагандистської України, де успішний Крим матиме неймовірні перспективи.

Валентин БУТ

ПОГЛЯД ІЗ КРИМУ: ЧИМ ЗАГРОЖУЄ КОРДОН У ГОЛОВАХ

Блокада півострова Меджлісом і активістами, які до нього приєдналися, знову повернула Крим у топи новинних стрічок. Потрібно це чи ні, чи не витрачено даремно час і чого від такої акції більше — користі або шкоди — буде видно згодом. Дискусії на ці теми все ще спалахують у соціальних мережах, але громадська думка першочергово на бічі активістів — правильно, давно треба було!

Незалежний факт: громадські санкції принесли чимало клопоту нинішнім господарям півострова і не тільки. Але навздогін ініціативі кримських татар уже ззвучать заклики заблокувати Крим повністю — перекрити не тільки доставку вантажів, а й всяке інше сполучення. Мало того, поруч із прикордонними КПП на новостороні блокпостах представники «Правого сектора» вже щосили потрошать легкові автомобілі та особисті речі тих, хто перетинає адмінкордон. За словами очевидців, обшукують кожен закуток, вивертають сумки і навіть кишені, відбирають усі: чи то палиця ковбаси, чи кілограм цукерок. Навіщо? За яким правом? Чи розуміють ці люди, що таким чином перетворюють економічну блокаду в акт відплати щодо решти українців у Криму? Щодо «українців», хоч і в широкому сенсі цього слова, бо цей кордон найчастіше перетинають саме

ті, хто зберігає майнові, родинні, дружні та інші зв'язки з материком.

Можливо, для когось це стане відкриттям, але на території півострова тіх, хто «за Україну», залишилося багато. Як би не маливася ситуація кремлівська пропаганда, як би не вип'ячували свою більшість «кримніші» — така реальність. Кримські «українці» — а це не тільки представники етносу, а й росіяни, і кримські татари, і особи інших національностей — не ходять там у вишиванках і не демонструють свою позицію на кожному кроці, але всякий із них зробив свій цивілізаційний вибір — у багатомісчних «кухоніх» баталіях, суперечках із колегами та друзями, битвах у соцмережах, іноді через сімейні драми, розлучення і розрив відносин із учора ще рідними та близькими людьми.

Ось тільки на материковій Україні про це мають слабке уявлення, і чим далі, тим складніше жителям воюючої країни відокремити у своїй свідомості цих кримчан від загальної проросійської маси. В українському суспільстві зростає образ і навіть злість на тих, хто залишився у Криму, адже в розумінні більшості — «хто хотів, той поїхав». І поодиноки заклики не вважають всіх жителів півострова ворогами, зміцнюють з ними зв'язки або хоча б зберегти їх на колишньому рівні,

губляться під натиском охочих поститися і покарати. Таке ставлення швидко збільшує пріоритет міжнародні залежності, і робить це краще, ніж російське телебачення. Для українських кримчан — це хворобливе підтвердження того, що країна, яку вони вважають своєю батьківщиною, поставила на них хрест.

Так чому ж з Криму виїхали не всі? Тому що їхати їм нікуди і нема що. Тому що у розореній злодійством і війною України немає ні коштів, ні бажання займатися не тільки біженцями з Криму, а й навіть зі зруйнованого Донбасу. Тому що перетнути український кордон з нажитим за своє життя майном набагато важче, ніж російський, а кинути все — означає приректи себе і свою сім'ю на злідні. Це до Польщі пустили високопоставленого сепаратиста, а у кримчанина, який продав свою квартиру і хоче переехати в Україну, українські як прикордонники відібрали все до копійки і з гордістю про це рапортують. Такий порядок, кажу, тільки, може, його давно пора змінити? Може, 20-30% лояльних до України кримчан — це країше, ніж кілька сотень тисяч позбавлених статусу і нормальної роботи переселенців?

Далеким у всіх сенсах від Перекопу на патріотам треба зрозуміти, що

Сімферополь, мітинг пам'яті Тараса Шевченка. 9 березня 2015 року

більшість кримських українців не підуть зі зброєю в руках на барикади і в партізанському підпіллі брати участь не будуть. Ті, хто очікував чогось іншого, нічого не знають про населення Криму і його настрої. Навіть кримські татари, які славляться своєю згуртованістю і організованістю, прийшли на свою історичну батьківщину, щоб жити, а не воювати. Звинувачувати їх у тому, що вони вважали за краще залишитися в своїх будинках, а не піти разом із країною, яка їх кинула, — жорстоко і несправедливо. Та їх немає в цьому нічого дивного, враховуючи, що майже 60% жите-

лів України, за даними недавнього дослідження Київського міжнародного інституту соціології, не готові брати участь в активному опорі.

Так, у Криму смердить від російського патріотичного чауди і важко дихати звіkkлі до свободи людини, але тут наш дім, кинути який не у всіх піднімається рука. Вас, що живуть на материковій Україні, що стоять на КПП або сидять у високих кабінетах, ми просимо про одне: зрозуміти, що боротьба за Крим і боротьба з кримчанами — це не одне і те ж.

Віталій ОНИЩУК, кримчанин
ua.krymr.com

Сьогодні перебування в лавах реальної російської опозиції передбачає певну частку романтизму. А робота на вищих посадах великої держави швидко вчила прагматизму. Обидві ці якості гармонійно поєднуються у Володимира Рижкова. Він був одним з найяскравіших молодих демократичних політиків 90-х років. У 25 років — заступник голови адміністрації Алтайського краю. У 31 рік — перший заступник спікерів Державної Думи. І вже в 35 — переїзд в опозицію до президента Путіна. Зараз Володимир Рижков — голова громадського руху «Вібір Росії».

Розмова з Рижковим цікава, тому що у нього збереглися старі з'язки, а отже, і особливі знання про багато політичних процесів. У його експертній думці, жорсткій і прагматичній, відчувається досвід роботи на вищих держпосадах. Плюс щоденна робота з інформаційним потоком.

— Так ви з «Укрінформу»? Знаю — частина цитованість. Поїхали!

— Напередодні виступу Володимира Путіна в ООН пропагандистська підготовка почалася задовго. Дуже шільна була — тижні за три. У день виступу це виглядало інколи просто неприємно, в дусі «дорогий Леонід Ілліч». Як ви думаете, наслідки цього виступу будуть такими ж довготраючими?

— Промова, на мій погляд, була слабшою, ніж очікували, тому що 90% її звернулося до докорів. В основному ображено розбиралися старі гріхи Заходу — те, про що йшлося ще у Мюнхенській промові Путіна, так і після неї. Звинувачення партнєрів у якихось допущених помилках. А позитиву мало. По суті справи, це тільки три пункти — заяві, що слід у світовій економіці співпрацювати, що слід дбати про екологію і пропозиція створити коаліцію проти терористів ІДІЛ. Все. Але там відбулася більш важлива річ — низка двосторонніх зустрічей Путіна. Перш за все, звичайно, з Обамою. А також — з іранцями, саудітами, арабами, турками. Ось це матиме наслідкі. А у самій промові якогось тривалого ефекту не буде, оскільки в ній було мало змісту. У цьому сенсі виступи Барака Обами та Сі Цзіньпіна були набагато більш змістовними.

— Марія Гайдар третій місяць працює в Одесі, у команді Міхеля Саакашвілі. Як ви ставитеся до її рішення увійти в неї? Що думаете про її роботу там?

— Коли вона вийшла з Росії, на неї багато хто накинувся, а моя реакція ще тоді була спікійною. Я добре знаю Машу і знаю, що вона дуже хотіла реалізуватися в Росії, дуже хотіла стати депутатом Московської міської думи. Але її не дали такої можливості — навіть не зареєстрували на вибори. І в цій ситуації, коли вона отримала пропозицію реалізувати свій потенціал, дуже великий, в Україні, вона прийняла її. І мала на це повне право. Я не бачу, в чому її можна дорігати. Але деталей її нинішньої роботи в Одесі я не знаю.

— Місяць тому ви робили аналіз російської економіки. І він був невтішний. Ви сказали, що санкції — це повільна отрута, яка вбиває її. Як змінилася ситуація з того часу?

— На жаль... на превеликий жаль, мій аналіз, що це — «повільна отрута», підтверджується. Про це свідчать і останні дані. Економіка Росії продовжує падати. Кожен місяць у нас відбувається скорочення ВВП. Ось буквально вчораши прогноз — падіння ВВП у Росії буде 3,8%. Реальні поточні доходи населення впали на 10%. Відповідно скорочується роздрібний товарообіг, збитків зазнає торговля. Величезне падіння доходів від експорту. Відомо, що більш як половина доходу нашого бюджету походить від експорту нафти і нафтопродуктів. Так-от, доходи в доларах у цьому сегменті зменшилися порівняно з минулим роком на 42%. Можете собі увійти? Відповідно приблизно на третину скоротився імпорт у Росію і на третину скоротився експорт. Тобто відбувається падіння всіх показників: ВВП, реальні доходи населення, інвестиції в основні фонди, імпорт, експорт, доходи бюджету. Немає жодного показника, який би зростав. Але це, звичайно, не оббалне падіння, яке було на початку 1990-х. Саме тому я говорю про «повільну отруту». Поєднання трьох факторів — дешева нафта, скорочення попиту на російські енергоносії і санкції — це така гричка суміш, яка пригнічує нашу економіку, і та продовжує скорочуватися.

— Зараз, по-моєму, очевидно, що Росія стала на хибний шлях. Ту-

гуватися в цей чорний котел на сході України абсолютно не потрібно. Він же у своєму виступі окреслив умови: повинна бути автономія, має враховуватися думка цих людей — у Донецьку, в Луганську. Вони повинні мати можливість вплинути на стратегічні питання через вибори.

— Ну, взагалі-то, ще є питання контролю над кордоном... Вибачте, а ви що, дійсно, вважаєте, що сьогодні на Донбасі можливі за участі Плотницького та Захарченка вибори за українськими законами, як це записано у «Мінськ-2»? Свобода слова, свобода зібрань та агітації, участь усіх партій, зареєстрованих в Україні?..

— Безумовно, усе дуже складно. Але слід постаратися це зробити.

— Ви говорили про те, що будівництво Керченського мосту, яке починається зараз, вирішить різноманітні проблеми постачання Криму. Але ви, як історик за освітою, як історичний журналіст, напевно, знаєте, що є старі міжнародні закони, за якими у внутрішніх морях не можна будувати міст без дозволу

Володимир РИЖКОВ,
голова громадського руху
«Вібір Росії»

З Москви видніше?

Росії при Путіні... Ви перейшли в опозицію до Володимира Володимировича у ті ж часи. Але ж його тоді підтримувало дуже багато з них, хто зараз жорстко критикує. Що допомогло вам так швидко зрозуміти сутність нового режиму?

— Дійсно, я перейшов в опозицію до нової політики, мабуть, першим. Але тоді мотивом для мене була не «клептократія». Тоді ще її проявів з боку найближчого оточення Володимира Путіна не було. Це почалося пізніше. Для мене головним мотивом був відхід від демократії. Згадаймо перші крохи нового президента. Арешт Гусинського і переходлення контролю над «НТВ». Переходлення контролю над «Першим каналом». Розпуск старої Ради Федерації, де були виборні губернатори і заміна їх на призначених чиновників. Створення семи федеральних округів. Після цього мені все стало зрозуміло. Це все — елементи згортання демократії і концентрація влади в руках однієї людини — президента. А я — прихильник демократії і федералізму. До речі, ви в Україні не дуже любите федеральнім, а я — його прихильник... Коли мені стало ясно, що політика змінюється в бік обмеження демократії та федеральнізму, я перейшов в опозицію.

— Чи не важко було у 35 років молодому перспективному політику, який до того йшов тільки втору, приймати рішення про відхід з команди влади?

— Ні, у той момент жодних психологічних труднощів не було. Я тоді взагалі не міг уявити, що це буде так довго. Ми ж по життю всі оптимісти. Віримо, що краще прийде і прийде скоро. А вони все не приходить і не приходить. Вам, українцям, це теж добре знайоме. Коли я переходив в опозицію, то сподівався, що це не займе так багато часу. Однак з того моменту вже минуло 15 років. А ця тенденція, антидемократична, антифедеральєма, тільки змінюється... При цьому хочу, аби мене правильно зрозуміли. Я добре знаю Володимира Путіна — з 1995 року, вже двадцять років. У мене до нього немає жодної особистої неприязні або особистої образи. Я відаю належне тому, що він — сильний лідер, що він свого часу багато зробив для країни. Але він широ вважає, що Росія повинна управлятися так — сильною рукою в режимі ручного управління. А я дотримуюся інших поглядів, інших цінностей. Я широ вважаю, що Росія повинна управлятися демократично, і федеральним устроєм для неї — оптимальний. Це просто принципова розбіжність поглядів.

Було досить дивне рішення суду. І ходили розмови, що ви можете звернутися до ЄСПЛ.

— Нагадаю суть. Путін тоді звінчував нас, що ми вкрали мільярди, причому чомусь, за його словами, разом з Березовським. Ми подали позов «про захист честі і гідності». І ми його виграли, тому що суд сказав, що Путін нас не мав на увазі. Його адвокат Олена Забрацька тоді заявила, ніби Путін мав на увазі «ріжкова-мілова-немцов» як загальну назву. Суд також встановив, що ми нічого не крали і жодних мільярдів разом з Березовським не «ураганили». Після цього ми з Немцом переговорили і вирішили нікуди більше не подавати позовів.

— У Росії зараз перебувають під судом кілька десятків українських громадян. Щодо них порушуються норми судочинства, не пускають консуль, виносять дікі вироки, як Сенцову й Кольченку...

— Я розглядаю цих людей як заручників, яких тримають для обміну. Відомо же, що російські військові, в тому числі офіцери ГРУ, в свою чергу, перебувають в Україні. І там теж паралельно йде суд. Я — прихильник обміну. Тому у даному випадку йдеться не про судову систему як таку, а про міждержавну політику. Потрібно обмінати Савченко та інших українських громадян, які тут, на російських землях, засуджені в Україні. Це був би красний вихід із ситуації.

— А яка, власне, ситуація з російськими політв'язнями, з «в'язнями Болотної»? Пам'ято, ви працювали в цьому напрямку, подавали списки Криму?

— Зараз за списком «Меморіалу» в Росії 46 політв'язнів. До них належить і Навальний, хоч він на волі, але засуджений умовно, а також Сергій Уdalцов, «ботлогнік». Коли я передавав Володимиру Путіну такий список наприкінці 2013 року, політв'язнів було близько 70... до речі, після того частину «ботлогніків» випустили. І зараз ця цифра в Росії коливається на рівні 30-40 осіб або трохи більше. Хтось виходить, хтось сідає. Добре, що є «Меморіал», тобто «Русь сидить» Ольги Романової, є «Комітет 6 травня». Вони постійно тримають у полі уваги долю політв'язнів, допомагають їм. Дуже важливо, що всі ці люди звернулися до ЄСПЛ. Щодо низки фігурантів Європейського суду вже виніс позитивні рішення.

— Американська дослідниця Карен Давиша нещодавно видала книгу «Путінська клептократія». Вона заінтересувала її не останніми роками, не 2012-м, коли почався третій термін Путіна, не 2003-м, коли заарештували Ходорковського. Вона розглянула тільки початок 2000 року. І там вже все ясно щодо майбутнього

— Ваша мама була на Алтай керівником відділу культури. Ви пишете в анкетах, що любите мистецтво взагалі, зокрема й сучасне. Чи знаєте ви когось з українських письменників, художників, артистів?

— На жаль, дуже мало. Знаю, наприклад, чудову українську рок-музику. Насамперед, Олега Скрипку! На мій погляд, це дуже потужна музика європейського рівня. Дуже любив Богдана Ступку. Чекав на кожну його роботу. Це — видатний актор світового класу. Як де Ніро...

Олег КУДРІН

Москва

(Продовження.
Поч. у № 34-41)
Глава 15. ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Створення Міністерства оборони для держави Україна було новим завданням, а наша нечисленна організаційна група не мала достатньо фахівців для охоплення всіх напрямків діяльності міністерства. Командування військових округів зайняло вичікувану позицію і не поспішало надавати нам допомогу кваліфікованими кадрами, тому добровільний прихід офіцерів-фахівців на допомогу нашій організаційній групі ми радо вітали. Проте наскільки широю та патріотичною була їхня мотивація працювати в нашій групі, ми не могли знати, тому не могли прогнозувати, яких наслідків можна очікувати від застосування їх до нашої роботи.

Таким чином, кадрові призначення з самого початку стали основною проблемою для нас під час перших кроків у створенні Міністерства оборони України, оскільки ми мріяли позбутися таких негативних рис, як корупція, кумівство, протекціонізм, які руйнували дисципліну й основні чесноти в Радянській армії, та не пустити їх до Збройних Сил України, особливо при призначенні офіцерів і генералів на вищі керівні посади в Міністерстві оборони України.

Зрозуміло, що на той час, в круговерти розпаду Радянського Союзу та ще й в умовах жорсткого пресингу Москви, кадрові помилки були неминучі, а міністру оборони Костянтину Морозову, як новачку у великий політиці, було важко самотужки розійтися з тією чи іншою кандидатурою на високу посаду і зробити єдину правильний вибір в умовах політичного тиску з боку Верховної Ради та адміністративного тиску з боку Кабінету Міністрів України. Тому з метою покращення пілбору і розстановки кадрів міністр оборони України генерал-полковник авіації Морозов видав наказ про утворення Вищої атестаційної комісії. Головою ВАК було призначено генерал-лейтенанта Біжана Івана Васильовича.

До складу Вищої атестаційної комісії увійшли сержант запасу Мулява Володимир Савович і я, які були членами Спілки офіцерів України, тому думка і рекомендації цієї громадської організації враховувались під час ухвалення кадрових рішень. Проте уникнути помилок нам все ж не вдалося, і деякі з цих помилок з часом дали про себе знати важкими наслідками.

Направлення маршалом Шапошниковим генерала Георгія Живицю до Києва стало пріємним сюрпризом для новопризначенного міністра оборони Костянтина Морозова. Досвідчений генерал та ще й загальновійськовик Живиця влаштовував авіаційного генерала Морозова більше, ніж офіцери патріотичного оточення з членів СОУ, бо його досвід служби на керівних посадах на високих штабах ЗС СРСР і відповідний рівень оперативно-стратегічної підготовки були досить високими, а в

нашій патріотичній групі досвід роботи на оперативно-стратегічному рівні був лише в мене. Та і сам Костянтин Морозов не мав належного досвіду керівництва військами на рівні ведення фронтових операцій, тому і ставився до офіцерів-патріотів з певною пересторогою: чи то він не бачив серед них дослідників, чи то боявся показати їм слабинку в своїй підготовці, тому керівництво організаційною роботою щодо створення Міністерства оборони України Костянтин Петрович поклав саме на посланця маршала Шапошникова генерал-майора Георгія Живицю.

го напрямку і за ймовірного противника вважав НАТО, тому неправомірно спрошуваю завдання для Збройних Сил України, вважаючи, що Російська Федерація для України буде надійним захисником її східних кордонів. Ми ж вважали, що небезпеку треба очікувати з усіх оперативно-стратегічних напрямків: і західного, і південного, і північно-східного.

Генерал Живиця наполягав на ліквідації військових округів, а замість них хотів створити оперативні командування. Він пропонував ліквідувати армії і дивізії, натомість створити армійські корпуси бригадного складу, замість дивізій – бригади батальйонного складу, що, на мій погляд, повністю збіглося з пропозиціями, які розроблялися ще у 1990 році в Міністерстві оборони колишнього СРСР, про що мені і розповів полковник Мартirosyan під час нашої зустрічі 5 лютого 1991 року у Рівному: «Ми із заступником міністра

**Віталій
ЛАЗОРКІН**

новано з політичних причин не називати противником конкретну державу-сусіда, яку нам слід боятися через величину її військового потенціалу, а ввести термін «ймовірний противник».

Під терміном «ймовірний противник» треба розуміти, що військовим противником України буде вважатися та держава, яка виявляє явні ознаки недоброзичливого ставлення до України, має відповідний військовий потенціал, співвідносний з військовим потенціалом України, має збройні сили, які оснащені сучасним озброєнням та здатні вести збройну боротьбу у трьох середовищах з використанням космічного простору. Такі характеристики ймовірного противника вимагали б від України створити та утримувати адекватний оборонний потенціал, співімірний з реальною військовою небезпекою, а для цього відповідним чином розбудовувати свою національну економіку.

Тому я і пропонував залишити в Україні вже існуючу на той час три військові округи і розвивати їхній оборонний потенціал як едину цілі-

нія збройної боротьби.

Таким чином, можна було б здійснити розмежування функцій МОУ і ГШ ЗСУ як двох незалежних державних структур, одна з яких створює оборонні можливості держави (оборонний потенціал), а друга використовує ці можливості з метою гарантування оборони країни у спосіб збройної боротьби. Відповідальність за формування, функціонування і розвиток військово-економічної інфраструктури та утримання військ покладалося б на міністра оборони України, а відповідальність за функціонування військово-стратегічної інфраструктури держави, за керівництво військами, за їхню бойову підготовку і застосування в операціях – на головнокомандувача Збройних Сил України.

Ці ідеї були сформульовані військово-стратегічною інфраструктурою держави з доповіді під назвою: «Творчий, науковий підхід до побудови Збройних Сил України – вимога часу» 29 квітня 1992 року у місті Харкові на Всеукраїнській науковій конференції, яка була проведена на базі Військової інженерної радиотехнічної академії.

терства оборони України виникла ще одна небезпека, яка негативно вплинула на кінцевий результат оборонного будівництва в Україні.

Збройні Сили ССРС були призначенні для ведення великомасштабних операцій в умовах просування на території західноєвропейських країн. Для цього у складі оперативно-стратегічних угруповань (фронтів) було тилове, технічне, медичне та партійно-політичне забезпечення, пересувні ремонтні органи, бази, склади, шпитали, пекарні тощо.

Багато з цього для України було зовсім не потрібно.

От для багатьох осіб з вищого військового керівництва виникла спокуса отримати додаткову матеріальну вигоду від реалізації надлишкового майна, яке з'являється від суттєвого скорочення військ Збройних Сил України. Вони розуміли, що рано чи пізно цим зайвим майном можна буде вигідно розпорядитися на свій власний розсуд, а Спілка офіцерів України могла стати ім у цьому на заваді. Це було однією з причин усунення членів СОУ від заміщення керівних посад у Міноборони та у Генштабі. А міністр оборони Костянтин Морозов наполегливо санкціонував призначення на керівні посади тих, хто не був пов'язаний зі створенням Спілки офіцерів України. Так чи інакше, а це відразу відбилося на військовій політиці держави: було узято курс на загальне скорочення Збройних Сил України.

У травні 1992 року Леонід Кравчук зробив заяву про повне виведення з території України тактичної й операційно-тактичної ядерної зброї.

За абсурдним рішенням новоспеченої військової керівництва України було об'єднано Київський і Одеський військові округи, згодом після усвідомлення цієї помилки їх було роз'єднано, але втрачено і час, і кошти, і кадри, і боєздатність.

Згодом військовим керівництвом України, куди не потрапив жоден член Спілки офіцерів України, були ліквідовані Прикарпатський, Кіївський і Одеський військові округи, замість них були утворені три Оперативні командування.

Я різко виступив проти цього, оскільки у підпорядкування Оперативних командувань входила лише обмежена кількість наявного у військових округах майна, техніки, споруд і землі, а більша частина усього цього вивільнялася і ставала ласим об'єктом для безконтрольного привласнення або дешевого продажу з метою отримання «первинного капіталу».

За перше десятиліття існування Збройних Сил України були розбазарені колосальні запаси автомобільної та іншої військової техніки, була знищена мільярдна оборонна інфраструктура і мобілізаційна система колишніх військових округів, зникли цілі військові містечка.

У відповідь на ті негаразди, які почали виникати в результаті діяльності генералітету, призначеної на керівні посади в Міністерство оборони України і Головний штаб Збройних Сил України, і відхилення від наукових принципів стратегії оборонного будівництва, у грудні 1992 року я виступив у газеті «Вечірній Київ» із статтею «Оборонна достатність України».

(Продовження
на 10-й стор.)

ПІД ЗНАКОМ ХРЕСТА

Найголовніший символ християнства. Скільки їх на просторах України є — камінних хрестів — величних пам'яток, німих свідків минувшини?

До сьогодні на П'ятницькому козацькому цвинтарі у містечку Кременець на Тернопільщині зберігся єдиний в Україні пантеон козацької слави. Поряд із козацькими хрестами, витесаними з валняку вже у наші часи, встановлено хрест із символічною фігурою козака.

Чимало історій, що переплелися з легендами, може розповісти історик, археолог з Тернополя Василь Ільчишин, який працює у Тернопільській обласній інспекції з охорони пам'яток історії та культури. Є у Василя одна справа, яка хоч і пов'язана з його основною роботою, та все ж виходить за її рамки, бо перетворилася у справжнє захоплення. Василь Ільчишин — єдиний на Тернопільніщині власник колекції старовинних хрестів. Уточню одразу, колекція — віртуальна, бо хрести, які знаходить і вивчає колекціонер-дослідник, розкидані по всіх куточках Тернопілля. Зрозуміло, що ні кому не спаде на думку зібрати їх в одному місці, іх можна лише сфотографувати — оці кам'яні пам'ятки нашої історії, символи християнської віри, обереги душ наших..

— Василю, ви — людина молода, і ось раптом — захоплення старовиною — хрестами. Це вплив професії історика чи щось інше?

— Скажу відверто, неодноразово, що до навчання на історичному факультеті, десь ще у школі, часто задумувався над походженням хреста, що є символом християнства вже понад дві тисячі років. Особливо цікавили хрести, які люди встановлювали на похованнях як знак про ті чи інші події. А вже працюючи в інспекції з охорони пам'яток історії та культури, отримав можливість побувати у різних куточках області. Під час таких поїздок і почала створюватися оця, як ви кажете, віртуальна колекція хрестів.

— Яку ж їхню кількість у нас, на Тернопільщині, вам довелося дослідити?

— Поки що близько двохсотень. У нашему краї перші хрести з'являються десь у ХІІІ столітті, тобто через деякий час після хрещення Русі-України. Звичайно, до цього переважно були дерев'яні хрести, які, зрозуміло, не збереглися.

А взагалі-то, хрест, цей найвідоміший знак в історії людства, з'явився давно, ще у кам'яну віці. Із цим сакральним знаком були пов'язані різні обряди, язычницькі міфи, різноманітні легенди, повір'я, ритуали.

— До речі, знаю, що у нас, на Тернопіллі, біля села Монастирок Борщівського району на високому урвищі зберігся давній язычницький камінь, на якому витесано хрест, — для здійснення жертвоприношення.

— Так, це досить цікава пам'ятка нашої історії, що підтверджує сказане і потребує детальнішого дослідження. Скажу, що в Україні свого часу було знайдено об'ємно-монументальний хрест, що належав до Трипільської культури, тобто ще п'ять тисяч років тому люди обрали собі отій символ сонця, вогню, чотирьох сторін землі й неба. Хтось, можливо, вже тоді хрест був для наших пращурів оберегом.

— Повернімось до вашої «віртуальної колекції». Які хрести у ній є?

— Передусім, у нас, на Тернопільщині, перші лі-

тописні згадки про хрести почали з'являтися у Х столітті. Але, повторюю, збереглися, як ми припускаємо, хрести, починаючи із ХІІІ століття. Серед них є три у Шумському районі. Вони — ідентичні хрестам із Пересопниці, що на Волині. Цікавий хрест є між селами Кобилія та Іванчани. За переказами місцевих жителів, тут була церква, яку зруйнували татари. Але це типові легенди. Бо люди, звичайно, не завжди пам'ятають, на честь якої події були встановлені такі пам'ятки, то кажуть, що це козацькі хрести, місце колишнього храму чи спаленого села.

— З якого століття найбільше збереглося давніх хрестів?

— Багато у нас хрестів, датованих ХV-XVII століттями. Найдавніші з них — у Кременецькому районі. Одні мають архаїчну форму, інші — класичні, вибиті на кам'яних плитах. Біля Вишгородка, на залишках старого цвинтаря, збереглися хрести так званого «латинського типу», яким триста-четириста років.

Взагалі, цікаво спостерігати, як видозмінюються хрести з плинном часу, як

заокруглюються їхні «рамени», як з'являються, вже у період козаччини, хрести на зразок «мальтійських», які ще називають «ко-закькими».

— Серед дослідженіх вами хрестів є, напевно, особливо оригінальні, якщо можна так сказати про хрест?

— Розумієте, кожен хрест оригінальний по-своєму, адже його робила людина, яка вкладала своєю емоції, переживання. І трапляються місця, де на невеличкій цвинтарній території збереглися різні типи хрестів. Наприклад, у Гусятинському районі біля церкви села Сухостав мені довелося бачити хрест-«краслет», або «тевтонський», як на нього ще кажуть. У ньому по кутках — чотири хрестики, як символи Євангелія. Там же виявив хрест із заокругленими раменами і трилистий хрест — символи віри, Святої Трійці. На дуже цікавий хрест натрапив у селі Шманьківчики Чортківського району — він теж трилистий, але всередині має готичний вигляд. У ньому відбилось злиття двох культур, двох релігій — католицької та право-

славної. Українці її поляки жили разом, в одних селях, що відбилося і в сакральній культурі. Або ж хрест біля села Підгора. Його історія невідома, але люди кажуть, що його підняли з річки і встановили на високій горі, біля монастиря. Він має дуже оригінальну форму, різబлення хреста із трьома листочками конюшини. А біля підніжжя хреста — сходинки, що символізують Голгофу...

— Василю, цікаво, які відчуття залишаються після кожних ваших зустрічей із хрестами, після тих фотографувань, обмірювань, дослідженів?

— Кожен хрест, як будь-який сакральний знак, несе певну енергетику. Скажу відверто, коли торкаєшся отій свідків нашої історії і релігії, отримуєш різні відчуття. Є такі хрести, які засновані на історичній місця, де вони знаходяться, куди хочеться ще раз повернутися, просто побудти там. А є такі, біля яких відчуваєш певний неспокій, якась тaka настороженість виникає, занепокоєність, щось таке по-тобічне. Хоча я підходжу до цих знахідок як науковець, бачу, передусім, у хрестах своєрідний «ключ», за допомогою якого певною мірою можна реконструювати події, що були багато століть тому.

— Але, напевно, не кожен хрест дозволяє зробити це?

— Звичайно. Переважно той, хто виготовляє хрест, не залишає на ньому своє прізвище, так само нема відомостей, де виготовлявся цей хрест, за допомогою яких інструментів і скільки часу. Зрештою, саме час нівелює можливу відповідь на ці запитання. Та і люди у різni історичні події докладалися до цьо-

талях, і ми вирішуємо її в цілодобовому режимі», — заявив Петро Порошенко.

Глава держави назвав найголовнішим пріоритетом збереження життя та здоров'я кожного військовослужбовця. «А ці питання значною мірою залежать від підготовки командира, вашої здатності оперативно та правильно приймати управлінські рішення, навчати та керувати осовим складом в умовах сучасного бою», — сказав він.

Звертаючись до присутніх, Верховний Головнокомандувач зазначив: «Ви, наші військові, маєте бути напоготові і спроможні будь-якої міті дати надійну відсіч агресору». За словами президента, «ми свідомі того, що боїві дії можуть відновитися будь-якої міті». «Я абсолютно не довірюю Путіну та його маріонеткам. Я абсолютно не довірюю їхнім обіцянкам. Ми з вами маємо захистити Україну. Захистити, якщо комусь приде у голову випробувати нашу міць», — заявив Петро Порошенко.

Вітаючи військових, Петро Порошенко сказав: «З нами Господь, а над нами — рятівний Покров Іого Пречистої Матері. Слава Україні!».

ПРЕЗИДЕНТ ПРИВІТАВ КОМАНДІРІВ ЗБРОЙНИХ СІЛ З ДНЕМ ЗАХИСНИКА УКРАЇНИ

(Закінчення. Поч. на 10-й стор.)

Глава держави висловив упевненість в тому, що зміцнення обороноздатності держави починається не лише з побудови нової армії, підвищення її боєздатності, забезпечення новітньою модернізованою технікою, — насамперед, воно починається з формування і цементування власної ідентичності та патріотизму. «Ворог, перш ніж вдертися в Україну військами, улесливо розмивав нашу свідомість словобруддям про братські народи та спільні історичні коріння», — зауважив Петро Порошенко.

За словами президента, в нашому національному літописі не важко було знайти день, найбільш придатний для вшанування захисників Вітчизни. «Корені нового-старого свята — в сивій давнині. 14 жовтня, Покрову Пресвятої Богородиці, що січовики-запорожці зробили своїм військовим святом. Відтоді не одне покоління українців, наших славних лицарів, борців за її незалежність та свободу відзначали його як день козацької слави та

власної звитяги. Свято 14 жовтня поєднує наші християнські традиції, спадщину українського козацтва, армії Української Народної Республіки, УПА», — сказав президент, наголосивши, що найбільшою мірою це свято буде асоціюватися зі справжніми героями України, учасниками антитерористичної операції і бойових дій, учасниками війни за нашу Незалежність, з теперішніми Збройними Силами, Національною гвардією, волонтерами, працівниками оборонних підприємств.

«Це — свято всіх, хто любить Україну. Празник тих, хто тілом, серцем і душою відчув свою відповідальність і причетність до оборони Вітчизни від російських агресорів, окупантів, найманців», — сказав президент. Глава держави від імені Українського народу висловив сердечну вдячність кожному воїну, кожному командиру за високий професіоналізм, звитягу, героїзм, за справжній український бойовий дух, які вони щоденно проявляють під час захисту свободи, суверенітету та територіальної цілісності нашої держави.

Президент відзначив особливу роль командирів середньої ланки Збройних Сил. «Коли ми стверджуємо, що Збройні Сили України є однією з найбільш боєздатних армій Європи, це ґрунтуються на бойовому досвіді, на досвіді перемог і на тій довірі, яку український солдат має до свого командира — командира вважа, роти, батальйону, полку, бригади», — сказав Верховний Головнокомандувач. Ще однією важливою складовою нашого усіх президента назавв довіру народу до Збройних Сил.

Глава держави заявив, що буде рішуче вимагати продовження реформування армії. «Але коли зважуєш, що ми маємо нині і що було рік тому, відчуваєш — не просто нема чого соромитись, а треба сміливо дивитися людям у вічі і пишатися змінами в Українському Війську», — сказав президент, водночас запевнивши, що «бачить не лише здуботки». «Маю повну інформацію, що ще треба зробити. Проблеми, а їх вагон і маленький возик, доситьменно відомі мені в найменших де-

ТЕАТР ЖИТТЯ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

9 жовтня у Центральному будинку культури міста Ірпеня на Кийшині відбулася вистава громадської організації «Театр для діалогу». Організація працює за методикою «театру пригноблених», заснованою бразильським режисером Аугусто Баолем. У театрі розігруються конкретні життєві ситуації. В якусь мить вистава переривається, і глядачі запрошується запропонувати свій варіант вирішення проблеми. Глядач може зайняти місце героя, але поводитися так, як він вважає за потрібне.

У виставі було розглянуто три ситуації з життя переселенців: влаштування дитини в дитсадок, пошуки роботи і наймання квартири. Ось переселенка хоче влаштувати своїх дітей у дитсадок, але їй відмовляють. Місце немає навіть для ірпінців. Як варіанти пропонують знову прийти через два тижні або віддати дитину в приватний дитсадок. Але в переселенка не вистачить грошей на приватний дитсадок. Хтось із глядачів запропонував дати чиновниці хабар. Але виявилось, що наші чиновники хабарі не беруть. Тоді одна дівчина запропонувала переселенцям об'єднатися і створити власний дитсадок. Однак непідкупна чиновниця раптом почала заперечувати. Мовляв, для дитячих садочків існують дуже сурові санітарні норми, треба буде наймати персонал. Загалом вартість такого дитсадка буде така сама, як і приватного. Пе-

Сцена з вистави і з життя: вирішується питання з дитсадком

реселенець Олександр Труфанов нагадав, що в селі власники корів не наймають пастуха, а об'єднуються і пасуть череду по черзі. Власне, так і зробили переселенці в реальному житті. Вони заснували організацію «Перспектива» і гуртом вирішують свої проблеми.

Інша ситуація — пошук роботи. У центрі зайнятості пропонують роботу із зарплатою півтори-два тисячі гривень. Переселенка говорить, що вона мусить платити за квартиру чотири тисячі. ЇЇ пропонують звернутися у комерційну структуру. Там платять більше. Дійсно, у комерційній структурі зарплата гарні. Людину, яка має стаж роботи, обіцяють взяти, але як тільки дізнаються, що вона — переселенка, відразу відмовляють. Підозрюють, що вона скоро повернеться в рідний край, а фірмі працівник потрібен на три-

вільний час. Запевнення, що людина вирішила жити тут постійно, не допомагають. Високватікованому юристу зі стажем роботи можуть запропонувати хіба що роботу кур'єра за ті ж півтори-два тисячі. Один чоловік порадив у такому разі відразу йти до генерального директора і вирішувати справу з ним.

Ще одна ситуація — пошук житла. Власниця квартири відмовляє переселенцям. Причиною є те, що вона вже двічі здавала квартиру переселенцям і в обох випадках потім доводилося робити ремонт. Це теж взято із життя. Ще одна причина відмови — людина хоче здати квартиру на тривалий час і побоюється, що переселенці скоро повернуться на Донбас. Глядачі запропонували уклсти угоду, в якій чітко зафіксувати права й обов'язки сторін.

Ця ситуація викликала бур-

хливе обговорення. В окремих випадках питання можна вирішити без грошей. Наприклад, кілометрів за 50 від Києва стоїть будинок, в якому ніхто не живе. Господарі, які оселилися в Києві, надають будинок переселенцям безоплатно. Аби ті лише дивилися за будинком і комунальні послуги оплачували. Один переселенець розповів, що в селищі Гостомелі (поруч з Ірпенем) йому дали будиночок за умови, що він оплачує комунальні послуги. Багато гостомельців служать у зоні АТО або надають допомогу нашим військовим. Тому багато жителів Гостомеля ставляться з великим співчуттям до біженців із Донбасу.

«Театр для діалогу» правдо життя. Шкода лише, що глядачі було мало...

**Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ
м. Ірпінь**

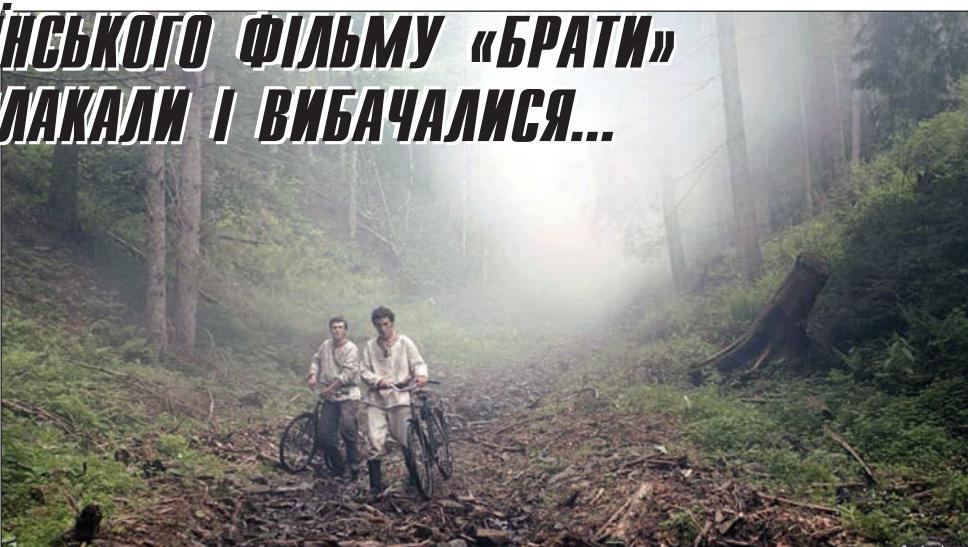
ПІСЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ФІЛЬМУ «БРАТИ» У МОСКВІ ПЛАКАЛИ І ВИБАЧАЛИСЯ...

У Києві відбулася прем'єра дебютного фільму української режисерки Вікторії Трофименко «Брати. Остання сповідь». Це — екранизація роману шведського письменника Торгні Ліндгрена «Джемеліний мед». Стрічку вже показали на трьох фестивалях класу «А», однак на «Оскара», як очікувалося раніше, фільм не подадуть — через минулорічний скандал із українськими заявками на нагороду.

«Джемеліний мед» Торгні Ліндгрена — це роман-притча, головні герої якого — брати-горяни — уособлюють біблійних одержимих — блаженних і юродивих. 40 років вони живуть у сусідніх хатах і пристрасно чекають смерті одне одного. Їх доглядає заїжджа письменниця, яка поволі з'ясовує, що стало причиною такої ворожечі.

Режисер Вікторія Трофименко перенесла шведський сюжет у Карпати — настільки майстерно, що деякі глядачі були переконані, що дивляться екранизацію українського твору. Режисер розповідає: фахівці допомагали наблизити мову акторів до гуцульського діалекту, а костюми шукали на горищах місцевих мешканців. Але насправді ж історія Ліндгрена — універсальна. «Її можна було зняти у Нікарагуа або Ефіопії, бо вона про людей», — пояснює В. Трофименко.

Роль письменниці виконала театральна акторка і співач-

ка Наталія Половинка, яка працює з духовним співом. Вікторія Трофименко розповідає, що їй потрібна була жінка, яка зможе «ствіжати дух святого». Таку шукали довго. Але якось режисерка побачила фрагмент фільму, де Половинка встас з-за форtepіано і кланяється, і зрозуміла — це головна геройня «Братів».

Співачка каже: полюбила свою геройню через подібність: «Я завжди дуже поособливому реагувала на життєписи юродивих і блаженних. І подумала, що через цю роботу маю можливість зустрітися із собою».

Однак у перший день зйомок нічого не виходило. Вікторія сказала, що якщо я не прийму принципове рішення нічого не грاثи, просто жити у кадрі, то вона припиняє зйомки. Наступного дня усе було гаразд», — розпові-

да Наталія Половинка.

Нині Вікторія Трофименко працює над фільмом за мотивами «Шоденника Сатани» російського письменника Леоніда Андреєва. Це буде копродукція, її зніматимуть в Індії та Британії. «Якщо тема «Братів» — сповідь, то тут — спокуса. Це — перепрочитання «Фауста» Гете і самого Леоніда Андреєва. Ми працюємо разом з драматургом Романом Горбиком, і я іноді кажу йому, що ми пишемо цю історію не вдвох, а втрьох. Адже Андреєв помер, не дописавши цей твір», — розповідає режисер.

«Братів» знімали близько півтора року. Фільм показали на дев'яти фестивалях, де

Наталія Половинка

Вікторія Трофименко

УКРАЇНСЬКУ СТРІЧКУ ПРО КРИМСЬКУ ТАТАРКУ, ЯКА ВРЯТУВАЛА ЄВРЕЙСЬКИХ ДІТЕЙ, ЗНІМАТИМУТЬ У ГРУЗІЇ

Фільм «Її серце» режисер Ахтем Сейтаблаєв планує знімати в Грузії. Про це він розповів у коментарі «Телекритиці».

«У 2014 році на ОМКФ я познайомився з директором Національного кіноцентру Грузії Наною Джанелідзе. Її сподобався проект фільму «Її серце». Після анексії Криму, коли постало питання, де знімати стрічку про кримську татарку, яка, ризикуючи власним життям, рятує єврейських дітей, ми звернулися до грузинських кінематографістів, адже ландшафт цієї країни якнайкращє підходить для відтворення Кримських гір. Грузинська сторона відгукнулася на нашу пропозицію. Наразі йдуть перемовини, аби у проекту з'явився грузинський кінопродюсер», — розповів Ахтем Сейтаблаєв.

Як писала «Телекритика», драма «Її серце» заснована на реальних подіях. Прототипом головної героїні фільму Селіме стала Сайде Аріфова, яка під час Другої світової війни врятувала від фашистів кілька десятків єврейських дітей-сиріт.

Сайде була вихователькою дитячого садочка у Бахчисарай. Під час німецької окупації вона дала дітям татарські імена, навчила їх мові та молитися за мусульманською традицією. Фашисти допитували Сайде, а дітей влаштували іспит, які той склали, а вихователька навіть під тортурами не зізналася у тому, що діти — не татари. Після того, як до Криму увійшли радянські війська, Сайде врятувала дітей вдруге, тепер від депортациї, встигнувши показати офіцеру сковані метелики. Коли Сайде депортували, врятовані нею діти бігли за машинкою і кричали: «Відайте нашу маму Сайде».

Ім'я головної геройні фільму інше, бо режисер прагне створити узагальнений образ, адже під час фашистської окупації Криму багато татар рятували життя іншим мешканцям півострова.

«Зараз мої друзі шукають в

**(З архіву
«Кримської світлиці»)
Далі буде!**

АР Крим, Роздольненський район, радгосп «Добринський», учасниці обрядового українського ансамблю «Джерело» Зіновія Заворотня (ліворуч) і Світлана Шапошникова (праворуч). Фото Костянтина Дудченка, 90-ті роки

архівах інформацію про врятованих дітей, адже живих свідків тих подій сьогодні вже нема. В Ізраїлі зацікавилися цією історією, як у разі, якщо ми надамо документальні підтвердження даного факту, Яд ва-Шем визнає Сайде Аріфову праведницею світу, і саме з цього епізоду я планую розпочати свій фільм», — каже режисер.

За задумом автора, цей фільм, насамперед, про людяність, добро і любов, які рятують життя, незважаючи на те, якої людина національності чи віросповідання.

Кожен герой фільму буде говорити своєю мовою, тобто фашисти — німецькою, радянські військові — російською, у вітчизняному проекти фільму матиме або субтитри, або дуже якісний український дубляж.

Виробництвом стрічки займається компанія «Ідас фільм». Продюсер — Іванна Дядюра. Автор сценарію — Микола Рибалка.

Загальний бюджет фільму близько 31,5 мільйона гривень, з них частка Держкіно — 10 мільйонів.

Нагадаємо, попередній фільм Ахтема Сейтаблаєва «Хайтарма» також заснований на реальних подіях і розповідає про депортацію кримських татар радянською владою у травні 1944 року. Фільм отримав дві премії на міжнародному кінофестивалі «Кімерія» в Італії (Kimeria International Film Festival) за найкращу режисуру й як найкращий фільм, також переміг у номінації «Найкращий повнометражний фільм, рекомендований для школ» на фестивалі «Фільм за мир» (A Film for Peace Festival) у місті Тріест (Італія), отримав російську кінопремію «Ніка» у номінації «Найкраща картина країн СНД та Балтії», а Національна спілка кінематографістів України назвала «Хайтарму» кращою українською стрічкою 2013 року.

«Телекритика»

КРИМ... ПОКРОВА...

На велике свято Покрови Пресвятої Богородиці, яке в Україні є ще й Днем українського козацтва, Української повстанської армії, а з цього року — і Днем захисника Вітчизни, кримські українці прийшли у Сімферополі до храму св. Володимира та Ольги Української православної церкви Київського патріархату. «Поставив свічку в пам'ять наших загиблих на Донеччині солдатиків», — шепнув у церкві знайомий...

Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент відправив службу. Прихожани разом з владикою хором звернулися у молитві до Пресвятої Діви Марії, просили захисту — святого Покрову для себе, своїх близьких, багатостражданої нашої України. «Ми сьогодні під час Божественної літургії пом'янули всіх тих, хто загинув за волю і незалежність нашої держави... Ми з вами зараз переживаємо складні часи, — сказав архієпископ Климент, звертаючись до прихожан. — Та коли подивимося на історію — завжди церква переживала нелегкі часи, але вистояла, бо гуртувалася біля Престолу Божого. Ми сильні нашою широю молитвою, істинною вірою, яка спасе нас, як колись у Константинополі Пресвята Бого-

родиця, почувши гарячі молитви віруючих про порятування, спасла їх, укривши від ворога святым омофором—покровом. Це сам Господь явив чудо. И хіба це не Божественне чудо, не Покров Пресвятої Богородиці, що ми й досі тут, у Криму маємо можливість молитися у нашому храмі?».

Архієпископ Климент привітав прихожан зі святом, побажав їм Божого благословення, щоб Пресвята Діва Марія, відповідь на їхні щирі молитви, завжди захищала їх святым омофором.

А що такого захисту прихильники України в окупованому Криму потребують особливо, свідчать хоча б події цього святкового дня, коли у Сімферополі були затримані активісти Українського культурного центру за спробу покласти квіти до пам'ятника Богдану Хмельницькому. Біля пам'ятника Шевченку не затримали на цей раз нікого, бо квіти туди українці принесли... ще вночі, чим не на жарт (две жовто-блакитні квітки — це ж для окупантів, як бомба!) переполохали сімферопольських силовиків, які зранку аж взяли Кобзаря «в облогу»...

Цікаво, а що знають про свято Покрови вони, чи моляться взагалі Богу — і якому... Тому, що в Кремлі?

Віктор РУДЕНСЬКИЙ

В КОРОСТЕНІ, «ПРОСТО НА ПОКРОВУ»

Всеукраїнське літературно-мистецьке свято «Просто на Покрову» стало доброю традицією міста Коростеня на Житомирщині. Свято засноване на ідеї видатного сина Коростенінини поета Василя Юхимовича. Спочатку захід називався «Просто так». Тепер він називається «Просто на Покрову», оскільки Покрова — храмове свято у Коростені.

Захід проводиться за сприяння Коростенського міського голови Володимира Москаленко і письменника, редактора благодійної вільної газети «Вечірній Коростен» Віктора Васильчука. Літературно-мистецьке свято збирає прозаїків і поетів з усієї України — від Києва до Севастополя і Харкова та від Полтави до Львова. Приїздять і відомі майстри слова, і початківці. Вони змагаються за прізвісі місця у понад 10 номінаціях конкурсів «Урок прози» і «Поетичний марафон». Регулярно виходить літературно-мистецький аль-

манах Коростенінини «Просто на Покрову», де публікуються твори переможців і розповіді про свято та його учасників та організаторів. Нинішнього року свято стартувало 9 жовтня в міському парку дитячою творчою акцією «Література свіжого повітря». Особливо радує, що учні пишуть вірші та прозу українською мовою. Наступного дня дорослі поети і прозаїки поклали квіти до пам'ятника Тарасові Шевченку, меморіальних дощок письменнику Валерію Нечипоренку і поету Миколі Сингаївському та відівдали садибомузеї Василя Юхимовича у селі Сингаї. Потім у Коростенському міському будинку культури імені Тараса Шевченка було влаштовано урок прози і відкритий поетичний марафон. Прозаїки і поети читали свої твори. Переможців у різних номінаціях було відзначено нагородами. Зокрема, було вручено премію імені Василя Юхимовича, відзнаку імені Валерія Нечипоренка та інші нагороди. Було також відзначено найповажнішу і наймолодшу учасниць свята. Ними виявились Марія Дем із Житомира, якій уже за пів століття, і 11-річна коростенська школірка Іванка Гурська. Поетеса і головний редактор газети «Ірпінський вісник» Юлія Бережко-Камінська, яка вперше взяла участь у святі, стала абсолютним чемпіоном поетичного марафону. Вручення нагород чергувалося із чудовими українськими піснями у виконанні місцевих співачок. Коростенська бібліотека презентувала своє видання — 3-й випуск літературного альманаху «Дивослов».

«Просто на Покрову» — це справжнє свято української літератури, яке розвиває інтерес до рідної мови і літератури, а також літературні здібності молоді.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ
м. Ірпінь
На фото: пам'ятник Покрові в Коростені; біля хати-музею Василя Юхимовича

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! Оскільки жодних офіційних наказів або розпоряджень, що стосуються зміни формату випуску «Кримської світлиці», з моменту окупації Криму ми не отримували (а згідно з українським законодавством, такі рішення узгоджені приймаються лише співзасновниками засобів масової інформації або судом), продовжуємо готовувати до друку щотижневі номери газети і направляти їх до київської друкарні. Як і раніше, починаючи з 2002 року, на редакційному сайті цієї газети виставляється електронна версія тижневика, зокрема у pdf-форматі. Розміщену нижче інформацію про умови передплати «Кримської світлиці» та інших культурологічних видань продовжуємо публікувати як нагадування «борцям» за інформаційний простір України про їхні держслужбові зобов'язання перед читачами і державою. Редакція «KC»

O **ФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ** на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культу-рологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Кийв», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura@gmail.com**

Документальна стрічка американсько-українського виробництва «Палаюча зима», яка описує події Євромайдану, перемогла на Міжнародному кінофестивалі в Торонто. Вона виборла приз глядацьких симпатій у номінації «Найкращий документальний фіلم».

«Палаюча зима» показує хроніку протистояння на майдані Незалежності взимку 2013-2014 років. До стрічки, окрім кадрів із самої Революції гідності, увійшли також інтервю з мітингувальниками, журналістами, медиками та іншими активістами різних поколінь, класів і віросповідань.

Основицтво Міжнародного кінофестивалю в Торонто є те, що переможці обирає не професійне жури, а звичайні глядачі. Протягом десяти фестивальних днів їм показали понад 300 фільмів із 60 країн.

Головний приз фестивалю дістався драмі «Кімната» ірландського режисера Леонарда Абрахамсона.

Український шоумен, автор «Веселих яєць», гуморист та блогер Дмитро Чекалкін припинив свою творчу діяльність у Росії. Про це він заявив в ефірі програми Радіо «Свобода» «Ми разом».

«Як я мав почуватися в Москві між Кремлем і «Лефортово», знаючи, що там наші громадяни сидять у в'язниці?! У мене ж такий бізнес, який вимагає постійних контактів і компліментарного ставлення до замовників. Тому я відмовився працювати з російськими замовниками», — пояснив Дмитро Чекалкін.

За його словами, інакше він вчинити не міг, хоч ця відмова істотно вдарила по його бізнесу. «Я втратив 70% своїх прибутків. Адже 160 російських радіостанцій транслювали мої програми, я був ведучим урочистих свят, бенкетів, корпоративів, починаючи з «Газпрому», закінчуючи якимось там Іжевськом», — пояснив шоумен.

Українка Ольга Балтажі виграла чемпіонат світу із шашок-100, який з 8 до 10 жовтня проходив в Ізмірі (Туреччина). Про це повідомляє «Обозреватель».

У чемпіонаті світу взяли участь команди із 19 країн, у тому числі 12 чоловічих (загалом 27 спортсменів) і 7 жіночих (загалом 18 спортсменок).

У турнірі, який проводився за круговою системою (5 хвилин + 3 секунди за хід на партію), українка набрала 27 очок, впереди війшли на один пункт Тамару Тансікужину з Росії. Це «золото» дозволило жіночій збірній України стати найсильнішою в командному заліку.

Ольгу Балтажі вже привітав із перемогою Президент України Петро Порошенко.

